

ความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับ
การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเขาพระงาม
อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

STRENGTHENING COMMUNITY AND SOCIAL ALONG WITH SUFFICIENCY
ECONOMY PHILOSOPHY AND QUALITY OF LIFE DEVELOPMENT
OF ELDERLY IN KHAOPHRANGAM SUB DISTRICT
MUNICIPALITY, AMPHUR MUEANG, LOPBURI PROVINCE

ศักดา ศิลปาภิสิทธิ์¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับคุณภาพชีวิตและความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี การพัฒนาและวิเคราะห์ผลลัพธ์โครงการบ้านต้นแบบผู้ป่วยเรื้อรังและผู้สูงอายุและโครงการศูนย์พัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุแบบครบวงจร กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้สูงอายุ จำนวน 355 คน กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้สูงอายุ จำนวน 20 คน และผู้มีหน้าที่รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องโดยตรง จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า

1. อิทธิพลของปัจจัยความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม ได้แก่ การส่งเสริมชุมชนเข้มแข็ง การ

ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การรวมกลุ่มของชุมชน การเรียนรู้ของชุมชนและการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกสูงขึ้นไปทำให้คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุสูงขึ้น

2. การดำเนินโครงการบ้านต้นแบบสุขภาพผู้ป่วยเรื้อรัง และผู้สูงอายุสามารถสร้างเครือข่ายการดูแลผู้ป่วยติดบ้านติดเตียงส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้ป่วยได้รับการดูแลสุขภาพที่บ้านเสมือนอยู่โรงพยาบาล และสามารถให้บริการช่วยเหลืออัตโนมัติผ่านทางโทรศัพท์แก่ผู้ป่วยได้ครบทุกหลังคาเรือน

3. การดำเนินโครงการศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแบบครบวงจรก่อให้เกิดผลลัพธ์ คือ โรงเรียนปัจฉิมวัยวิทยา ห้องนิทรรศการ และห้องกิจกรรมอิสระสำหรับผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: ความเข้มแข็ง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

¹อาจารย์ประจำ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

Abstract

This research was to study the strengthening level of community and social along with sufficiency economy philosophy, quality of life, strengthening community and social along with sufficiency economy philosophy effecting elderly's life quality in Khaophranham Sub District Municipality, Lopburi Province. This research also covered the improvement and analysis on the result of the prototype housing project (help and support chronic illness people and elders), and the project of the full-service center for developing elderly's quality of life. The quantitative groups were comprised of 355 elderly and qualitative were 20 elderly also, the related people, who involve in this project are around 20 people. The tools using for this research were questionnaires, indepth interview and focus group.

The research results were found that:

1. The factors on the strengthening community and social such as strengthening community, promotion policy, promotion of participation, community integration, community learning support from outside agencies effecting the improvement of elderly's life quality.

2. The implementation of the

“ prototype housing” health project for chronic illness people and elderly people created the networking service, promoted the contribution of local society and between their elder relatives. The patients obtained attention on their health at home as they were in hospital also, the service was accessed automatically via calling for every household of patients.

3. The implementation of full service development centre for elders caused to the initiation of “ Patchimwai Wittaya” school, exhibition room and activity room for elders.

Keywords: Strengthening, Sufficiency economy Philosophy, Elderly's quality of life

บทนำ

จากวิกฤตเศรษฐกิจของโลกประกอบกับประชากรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องส่งผลกระทบต่อสังคม ทำให้มีความยากลำบากในการครองชีพ และเกิดปัญหาทางสังคมต่าง ๆ ตามมา โดยเฉพาะผู้สูงอายุสหประชาชาติได้ประเมินสถานการณ์ว่าจะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ และประชากรผู้สูงอายุจะยากจน

ปัจจุบันประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทยมีแนวโน้มสูงขึ้น ประเทศไทยกำลังก้าวสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุ จากการคาดการณ์ขององค์การสหประชาชาติ จำนวนผู้สูงอายุของประเทศไทย จะมีจำนวนมากกว่า 10 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2558

และมีจำนวนมากกว่า 15 ล้านคนปี พ.ศ. 2568 สถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทยจึงน่าวิตก ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของตัวผู้สูงอายุ ดังนั้นปัญหาหลักคือ ภาครัฐต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อดูแลผู้สูงอายุในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น ทั้งในรูปของเบี้ยยังชีพ สวัสดิการด้านสาธารณสุข รวมไปถึงส่วนลดสำหรับการสาธารณสุขอื่น ๆ

เทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีนโยบายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก สตรี คนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส ให้มีสภาพการดำรงชีวิตด้วยศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์โดยเท่าเทียมกันจะไม่ให้เกิดภาระต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้สูงอายุ ทั้งกลุ่มติดสังคม กลุ่มติดบ้าน และกลุ่มติดเตียง ถ้าหากได้มีการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มติดสังคม กลุ่มติดบ้าน ให้มีความรู้ความเข้าใจในสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยีในปัจจุบัน อันจะทำให้ผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคม กลุ่มติดบ้าน สามารถดำรงชีวิตได้อย่างผาสุก และเช่นเดียวกัน ผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียงมีความสุขและมีจำนวนลดลง กลุ่มผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเขาพระงาม ซึ่งปัจจุบันมีจำนวน 3,120 คน จากประชากรทั้งสิ้น 27,821 คน เพื่อชี้ให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของเทศบาลเขาพระงาม การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาและวิเคราะห์ความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาพรวมของเทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความเข้มแข็งของชุมชน และสังคม

ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเขาพระงาม และศึกษาความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี รวมทั้งเพื่อพัฒนาและวิเคราะห์ผลลัพธ์โครงการพัฒนาชีวิตผู้สูงอายุ

ในการวิจัยเรื่อง ความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ระบบเป็นกรอบแนวคิด นั่นคือ ทฤษฎีระบบเป็นวิธีจัดการที่ผสมผสานหน้าที่การจัดการ กิจกรรมการจัดการ และการวางแผนเชิงกลยุทธ์เข้าด้วยกันโดยพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมภายนอก โดยระบบหนึ่ง ๆ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการผลิตหรือผลลัพธ์ และผลกระทบต่อความเข้มแข็งของชุมชน และสังคมตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะนำกรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาเป็นกรอบในการศึกษา ประกอบด้วย นโยบายการส่งเสริมชุมชนเข้มแข็ง การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การรวมกลุ่มของชุมชน การเรียนรู้ของชุมชน และการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตจะนำตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกมาเป็นเครื่องมือในการประเมิน โดยจัดกลุ่มเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านระดับความเป็นอิสระของบุคคล ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านความเชื่อส่วนบุคคลการพัฒนา

คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยการดำเนินโครงการบ้านต้นแบบสุขภาพผู้ป่วยเรื้อรังและผู้สูงอายุ และโครงการศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแบบครบวงจรจะนำแนวคิดการประเมินโครงการเพื่อรับรางวัล United Nations Public Award (UNPSA) ขององค์การสหประชาชาติมาศึกษา โดยมีประเด็นการดำเนินการประกอบด้วยการวิเคราะห์ปัญหาวิธีการแก้ไขปัญหาและแนวทางคิดค้นนวัตกรรมการนำไปปฏิบัติและความสำคัญผลกระทบและความยั่งยืนความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จะนำแนวคิดเกี่ยวกับเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาชุมชนมาศึกษา ได้แก่ ความสำเร็จในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คุณธรรม และมีความสุข

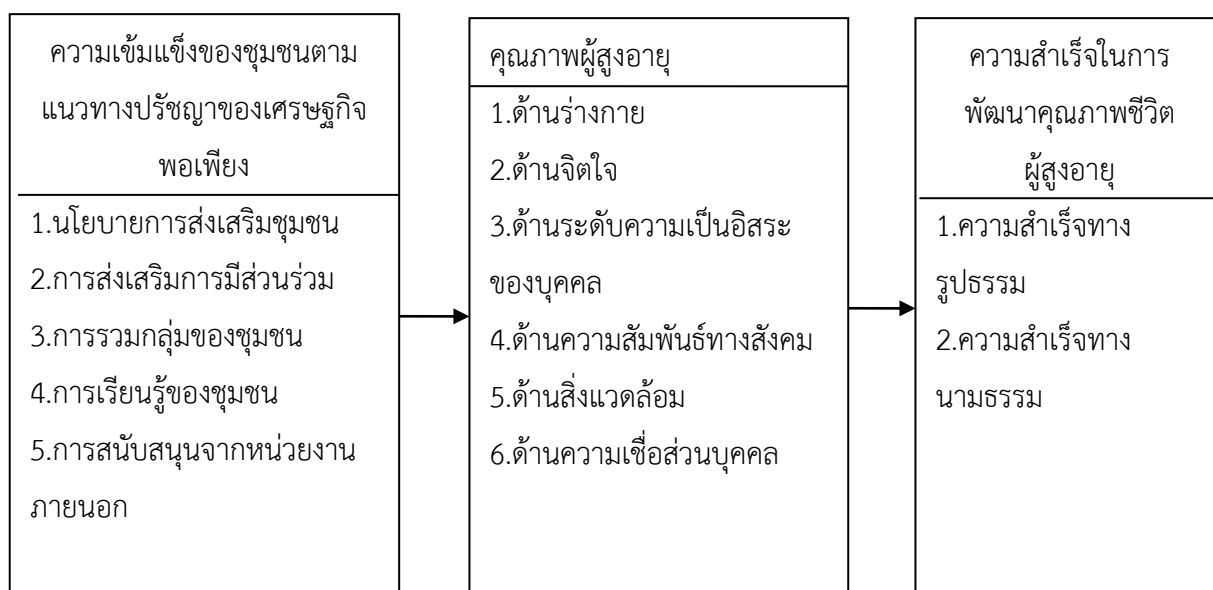
วิธีการศึกษา กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 1 และภาพที่ 2

ระเบียบวิธีวิจัย ใช้วิธีการศึกษา

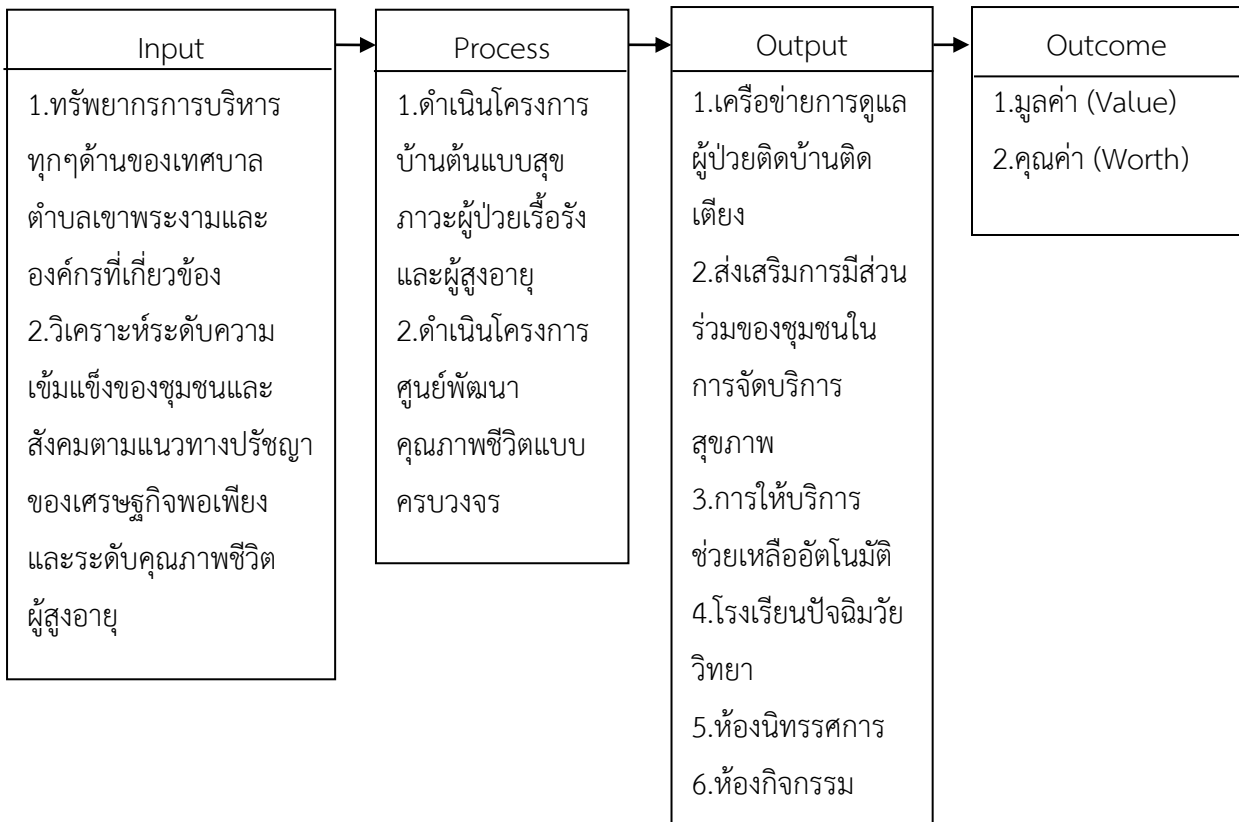
1. ประชากรที่ทำการศึกษาผู้สูงอายุที่มีผู้มีลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลตำบลเขาพระงามอำเภอเมืองจังหวัดลพบุรีจำนวน 3,120 คน และผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ หรือเกี่ยวข้องโดยตรงกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาล จำนวน 20 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาโดยการสุ่มเชิงปริมาณจากผู้สูงอายุจำนวน 355 คน ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลและเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเจาะจง ศึกษาจากผู้สูงอายุที่เป็นผู้ป่วยติดบ้านติดเตียง หรือผู้ดูแลจำนวน 10 คน ผู้สูงอายุที่ยังแข็งแรงและมีความสามารถในการดูแลตนเอง จำนวน 10 คน และศึกษาโดยการสนทนากลุ่มจากผู้มีหน้าที่รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องโดยตรงกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจำนวน 20 คน

ภาพที่ 1

ภาพที่ 2

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยระยะประโยชน์ที่จะได้รับ และทดสอบความเที่ยงตรง โดยมีการปรับปรุงแก้ไขตามอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถามกับผู้สูงอายุจำนวน 355 คน หลังจากเก็บข้อมูลเชิงปริมาณแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้สูงอายุที่เป็นผู้ป่วยติดบ้านติดเตียง หรือผู้ดูแลในกรณีผู้สูงอายุไม่สามารถให้ข้อมูลได้ จำนวน 10 คน และสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่ยังแข็งแรง และมีความสามารถดูแลตนเอง จำนวน 10 คน หลังจากได้ข้อมูลในส่วนนี้แล้ว ผู้วิจัย

ดำเนินการสนทนากลุ่มกับผู้มีหน้าที่รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องโดยตรงกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เพื่อวิเคราะห์ปัญหา ค้นหาวิธีการแก้ไขปัญหา และคิดค้นโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาผู้สูงอายุหลังจากที่ได้กำหนดโครงการแล้ว ผู้วิจัยเข้าร่วมดำเนินโครงการกับเทศบาลเขาพระงามจนสำเร็จ และดำเนินการประเมินโครงการ และเทศบาลเพื่อเข้ารับรางวัลกับองค์การสหประชาชาติ ประจำปี พ.ศ. 2560

5. การวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์ ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนาถึงรายละเอียดของปัจจัยต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์สภาพทั่วไป

ของข้อมูล และคุณสมบัติทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างใช้สถิติอัตราส่วนร้อยละและค่าเฉลี่ย

5.2 การวิเคราะห์เชิงอนุมาน ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจะนำมาจัดหมวดหมู่ เพื่อการศึกษาแบบแผนโครงสร้าง และสาระของเนื้อหาคำตอบ จากนั้นนำไปใช้เป็นส่วนเสริมข้อมูลเชิงปริมาณ ส่วนการสนทนากลุ่มจะใช้เพื่อวิเคราะห์ปัญหาผู้สูงอายุ รวมทั้งวิธีการแก้ไขปัญหา และแนวทางการคิดค้นโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาผู้สูงอายุ

ผลการศึกษา

ผลการศึกษา พบว่า

1. ผู้สูงอายุที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และสังคมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนในภาพรวมอยู่ระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69

2. ผู้สูงอายุที่มีภูมิลำเนา อยู่ในเขตเทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีระดับความพึงพอใจคุณภาพชีวิตในภาพรวมอยู่ระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43

3. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุกับความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความสัมพันธ์กัน

ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่าผู้ป่วยติดบ้านติดเตียงยังมีปัญหา ขาดแคลนอุปกรณ์ พื้นบ้านมีความเสี่ยงต่อการพลัดตกหกล้ม สภาพแวดล้อมของบ้าน

ไม่ถูกสุขอนามัย ขาดช่องทางการติดต่อกับสังคมภายนอก ไม่มีกิจกรรมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาภาวะทางอารมณ์และจิตใจผู้สูงอายุ

สรุปผลการวิจัย

1. เทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีระดับความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมอยู่ระดับมาก โดยมี และผู้สูงอายุในเขตเทศบาลมีระดับคุณภาพชีวิตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. เมื่ออิทธิพลของปัจจัยความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้แก่ นโยบายการส่งเสริมชุมชนเข้มแข็ง (X_1) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม (X_2) การรวมกลุ่มของชุมชน (X_3) การเรียนรู้ของชุมชน (X_4) และการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก (X_5) สูงขึ้น ทำให้คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุสูงขึ้น ($R^2 = .592$) โดยมีสมการพยากรณ์ ได้แก่

$$Y = .492 + .210 X_1 + .294 X_2 + .024 X_3 + .047 X_4 + 1.020 X_5$$

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์และเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุที่เป็นผู้ป่วยติดบ้านติดเตียงหรือผู้ดูแลจำนวน 10 คน และผู้สูงอายุที่ยังแข็งแรงมีความสามารถในการดูแลตนเองได้ จำนวน 10 คน ในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรื่องโครงการดูแลผู้สูงอายุและคุณภาพชีวิตในด้านต่างๆของผู้สูงอายุ เมื่อนำข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ นำมาสนทนากลุ่มกับผู้

มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรง พบว่า มีปัญหาขาดแคลนอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการดำรงชีวิต พื้นที่บ้านมีความเสี่ยงต่อการพลัดตกหกล้ม สภาพแวดล้อมของบ้านไม่ถูกสุขอนามัย ขาดช่องทางติดต่อกับสังคมภายนอก ไม่มีกิจกรรมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาภาวะทางอารมณ์และจิตใจของผู้สูงอายุ การวิเคราะห์ปัญหาผู้สูงอายุ รวมทั้งวิธีการแก้ไขปัญหาจากการสนทนากลุ่มสามารถกำหนดโครงการในเขตเทศบาลตำบลเขาพระงาม ได้ 2 โครงการ ได้แก่ โครงการบ้านต้นแบบสุขภาพผู้ป่วยเรื้อรัง และผู้สูงอายุ โครงการศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแบบครบวงจร

ผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการ การดำเนินโครงการบ้านต้นแบบสุขภาพผู้ป่วยเรื้อรัง และผู้สูงอายุ การดำเนินโครงการศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแบบครบวงจร จัดตั้งโรงเรียนปัจฉิมวัยปิดบริวารทุกวันพุธโดยจัดกิจกรรมที่ผู้สูงอายุสนใจ

อภิปรายผล

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรีเป็นการบริหารในลักษณะองค์รวมที่มีเป้าหมาย กระบวนการ ระบบย่อยแฉ่องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์กันมีการปฏิบัติงานแลกเปลี่ยนข่าวสารเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการบริหาร โดยมีองค์ประกอบ 4 ส่วนที่เกี่ยวข้องกัน คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต หรือผลลัพธ์ และผลกระทบอันเป็นไปตามทฤษฎีระบบ (System Theory)

จากข้อค้นพบระดับความเข้มแข็งของชุมชน และสังคมตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอ

เมือง จังหวัดลพบุรี ในภาพรวมรวมอยู่ระดับมาก และผู้สูงอายุในเขตเทศบาล มีระดับคุณภาพชีวิตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุในชนบทโดยเฉพาะในเขตเทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีระดับการมีชีวิตที่ดีและมีความสุขกับวิถีชีวิตในชุมชนของตน สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่าชาวชุมชนภาคกลางมีความพึงพอใจในชีวิตของตนโดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างมาก

จากการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคถดถอยพหุ แสดงว่า สมการที่เสนอสามารถอธิบายคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้พอสมควร ผลการวิเคราะห์พบว่า เมื่ออิทธิพลของปัจจัยความเข้มแข็งของชุมชน และสังคมตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ นโยบายการส่งเสริมชุมชนเข้มแข็ง การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การรวมกลุ่มของชุมชน การเรียนรู้ของชุมชน และการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ทำให้คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่าแนวคิดในการปรับปรุง และพัฒนาระบบและกระบวนการบริหารมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีสุขภาพที่ดี และสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของบุคลากร ผู้ให้บริการมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อความร่วมมือ ต่องาน ดังเช่นความสำเร็จในการช่วยเหลือระหว่างประเทศในประเทศเคนยา คือ ความรับผิดชอบของนักสังคมสงเคราะห์ที่ลงพื้นที่ให้การปฏิบัติงานสำเร็จด้วยดี

จากผลลัพธ์ของการดำเนินโครงการบ้านต้นแบบสุขภาพ ผู้ป่วยเรื้อรังและผู้สูงอายุแสดงว่าโครงการก่อให้เกิดมูลค่า และผลทางด้านจิตใจ (คุณค่า) ดังนี้

1. มูลค่า (Value) มูลค่าในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เป็นความรู้ในเรื่องระบบการดูแลผู้ป่วยที่บ้านที่ครอบคลุมทั้งผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ชุมชนผสมผสานและผนวกเอาเรื่องภูมิปัญญาที่มีเข้ามามีส่วนช่วยในการจัดการดูแล รวมทั้งสร้างให้เกิดนวัตกรรมบ้านต้นแบบ นอกจากนี้ยังเป็นความรู้ในเรื่องของการสนับสนุนส่งเสริมกันเองในชุมชน ซึ่งแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความพร้อมและทรัพยากรซึ่งแต่ละพื้นที่มีไม่เท่ากัน ความรู้ไม่สามารถวัดเป็นตัวเงินได้ แต่เป็นเรื่องที่ก่อให้เกิดมูลค่าในเชิงการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ เป็นอย่างมาก

2. คุณค่า (Worth) คุณค่าด้านการบริหาร คือ เกิดระบบการดูแลผู้สูงอายุที่บ้านที่เป็นรูปธรรม และเกิดบ้านต้นแบบที่เป็นตัวอย่างในการศึกษาดูงาน ที่เกิดจากการบริหารจัดการของเทศบาลร่วมกับชุมชน คุณค่าด้านวิชาการ คือ การเกิดระบบการดูแลบ้านในระดับชุมชน และยกระดับเป็นบ้านต้นแบบซึ่งนับว่าเป็นการพัฒนาความรู้ในเชิงวิชาการด้านผู้สูงอายุและในส่วนของการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความท้าทายเป็นอย่างมาก เพราะไม่ได้ตอบสนองแต่เรื่องสุขภาพเท่านั้นแต่ยังตอบสนองในบทบาทของท้องถิ่นในเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในทุกกลุ่มเป้าหมายอีกด้วย คุณค่าทางด้านจิตใจ คือ การเกิดบ้านต้นแบบสะท้อนถึงระบบการดูแลผู้ป่วยที่มีความสมบูรณ์แบบ ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจและมีความสุขที่ได้อาศัยอยู่บ้านและในชุมชนที่เป็นบ้านเกิดของตนเอง แม้ยามที่เจ็บป่วยแต่ชุมชนมีการจัดระบบการดูแลที่เป็นรูปธรรมและเป็นระบบที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตที่

เหมาะสมของผู้ป่วย เป็นคุณค่าทางจิตใจของคนที่เจ็บป่วยที่ไม่สามารถวัดเป็นตัวเงิน แต่เป็นคุณค่าทางจิตใจที่มีค่ามหาศาล นอกจากนี้ การที่ผู้ป่วยมีโอกาสเลือกกลับมาใช้ชีวิตที่บ้านยังเป็นการช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายให้กับโรงพยาบาล หรือค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายโรงพยาบาลมาดูแลในราคาสูง แต่ระบบการดูแลของชุมชนเป็นระบบที่ช่วยผ่อนแรงและประหยัดค่าใช้จ่ายอีกด้วย

จากผลลัพธ์ของการดำเนินโครงการศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแบบครบวงจรแสดงว่า โครงการก่อให้เกิดมูลค่าและผลทางด้านจิตใจ (คุณค่า) ดังนี้

1. มูลค่า (Value) มูลค่าในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ศูนย์ฯ เป็นสถานที่ศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่หลากหลายระหว่างผู้สูงอายุกับผู้สูงอายุด้วยกัน และผู้สูงอายุกับกลุ่มวัยรุ่นอื่น ๆ เช่น ความรู้ในการทอผ้า ความรู้ในเรื่องภูมิปัญญา ความรู้เรื่องการทำงานศิลปะ มูลค่าในการเปลี่ยนทรัพยากร โดยผู้สูงอายุที่มาใช้บริการสามารถนำทรัพยากรที่ตนมีมาแลกเปลี่ยนกับทรัพยากร ที่เพื่อนมี หรือที่ทางเทศบาลจัดให้มีการนำเอาทรัพยากรมารวมกัน ทำให้เกิดมูลค่าทางทรัพยากรที่มากขึ้น และมีมูลค่าสูงขึ้นกว่าการที่ต้องจัดหาทรัพยากรเอง โดยเฉพาะห้องกิจกรรมอิสระผู้สูงอายุสามารถนำเอาอาหาร ขนม หรือสิ่งของที่ตนเองมีมาไว้ในห้องนี้เพื่อให้เพื่อนที่ไม่มีได้เข้ามาใช้บริการได้เกิดการหมุนเวียนทรัพยากร และเกิดการแลกเปลี่ยนทรัพยากร มูลค่าในการแลกเปลี่ยนสินค้าในห้องนิทรรศการ ผู้สูงอายุสามารถนำสินค้าและผลิตภัณฑ์ของชุมชนเข้ามาแสดงและขายในกรณีที่มีคนมาเยี่ยมเยียนศูนย์หรือมาศึกษาดูงาน ทำให้เกิดมูลค่าจากการขายสินค้า

ผลิตภัณฑ์บางอย่างสามารถขายได้ทั้งหมดทำให้ผู้สูงอายุรายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในศูนย์ฯ คือ กรอบรูปหลวงพ่อพระงาม ข้าวเกรียบเมล็ดทานตะวัน กระเป๋าจากผ้าซาโอริทูกขึ้นล้วนแต่ขายได้และนอกจากผู้สูงอายุจะมีรายได้แล้ว ยังนำเงินจากการที่ขายได้ไปสมทบกองทุนเพื่อทำประโยชน์ได้อีกด้วย มูลค่าจึงไม่เกิดแต่ตัวผู้สูงอายุเอง แต่มีมูลค่าแก่สังคม

2. คุณค่า (Worth) คุณค่าด้านการบริหาร คือ เกิดระบบการบริหารจัดการศูนย์ฯ ที่เป็นรูปธรรม และใช้การบริหารงานที่เน้นให้ผู้สูงอายุเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุได้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองและเกิดความรู้สึกรักและหวงแหนศูนย์ฯที่เป็นของตนเอง คุณค่าทางประวัติศาสตร์ ในห้องแสดงนิทรรศการมีการรวบรวมเอาภาพถ่ายและชุดไทยลพบุรีที่เป็นชุดที่มีความเป็นเอกลักษณ์สะท้อนเรื่องราวของลพบุรีเข้ามาจัดแสดง นอกจากนี้ยังเปิดให้เป็นพื้นที่ในการแสดงข้อมูลทางประวัติศาสตร์หรือเรื่องราวที่ถูกถ่ายทอดจากผู้สูงอายุที่สะท้อนคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ไว้ในห้องนิทรรศการ คุณค่าทางด้านวิชาการ คือการเกิดศูนย์ฯ ทำให้เกิดองค์ความรู้ทางวิชาการที่น่าสนใจ โดยเฉพาะในเรื่อง การจัดการบริการสำหรับผู้สูงอายุซึ่งองค์ความรู้ดังกล่าวได้ถูกวิเคราะห์และปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ถือได้ว่าเป็นบทเรียนในการทำงานด้านผู้สูงอายุซึ่งนับว่าศูนย์ฯ นี้เป็นศูนย์ต้นแบบหรือศูนย์การเรียนรู้ได้ ทำให้เป็นที่สนใจของท้องถิ่นในการเข้ามาศึกษาดูงาน จึงนับว่าศูนย์ฯ ก่อให้เกิดคุณค่าทางวิชาการ คุณค่าด้านจิตใจ การเกิดศูนย์ฯเป็นการแสดงให้เห็นว่าท้องถิ่นให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุในฐานะของบุคคลที่มีคุณค่า และไม่เพียงแต่จะ

สะท้อนการยอมรับในตัวผู้สูงอายุแล้ว แต่ยังเป็น การกระตุ้นให้สังคมเห็นว่าผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่ต้องการการพัฒนาศักยภาพ และสังคมต้องช่วยกัน ในการขับเคลื่อนให้เกิดการดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ศูนย์ฯจึงเป็นสถานที่สร้างให้เกิดคุณค่าทางใจแก่ผู้สูงอายุจากผลงานในการพัฒนาผู้สูงอายุดังกล่าว เทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรีประเทศไทย จึงได้รับรางวัล United Nations Public Service Awards รางวัลที่ 2 ของภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกในด้านนวัตกรรมและความเป็นเลิศในการให้บริการด้านสุขภาพขององค์การสหประชาชาติ ประจำปี พ.ศ. 2560

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุกับความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความสัมพันธ์กันตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของวรเดช จันทศร (2532) ที่พบว่าแนวคิดในการปรับปรุงและพัฒนาาระบบ และกระบวนการบริหารมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีสุขภาพดี

ข้อเสนอแนะ

1. **ด้านนโยบาย** เทศบาลควรมี การประสานและสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียน นักเรียน ชุมชน และเครือข่ายการดูแล ผู้ป่วยติดบ้านติดเตียง ให้เข้าใจในธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ เพื่อสร้างจิตสำนึกในการเป็นอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในอนาคต ควรทำเวทีประชาคม เสวนา เพื่อให้ได้ข้อสรุปร่วมกันของโรงเรียนปัจฉิมวิทยาเกี่ยวกับความเข้มแข็ง และ

จุดอ่อนต่าง ๆ จัดลำดับความสำคัญความจำเป็น และความต้องการในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของโรงเรียน ตลอดจนความช่วยเหลือที่จำเป็นในการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน

2. ด้านการนำไปปฏิบัติ เครือข่ายการดูแลผู้ป่วยติดบ้านติดเตียงของเทศบาลตำบลเขาพระงามอำเภอเมืองจังหวัดลพบุรี จะต้องมีการกิจที่ต่อเนื่องในเรื่องการดูแลความสะดวกและความปลอดภัยเพื่อลดความเสี่ยงของสุขภาพที่เกิดจากการพลัดตกหกล้ม และสิ่งสำคัญที่สุดก็คือ เครือข่ายและอาสาสมัครที่ดูแลผู้สูงอายุ ต้องคอยมันตรวจสอบการใช้งานของการให้การช่วยเหลืออัตโนมัติผ่านทางโทรศัพท์ รวมทั้งร่วมกันหาแนวทางเสริมเพื่อลดความเสี่ยงในกรณีโทรศัพท์ขัดข้อง โรงเรียนปัจฉิมวัยวิทยา ควรร่วมกับเครือข่ายการดูแลผู้ป่วยติดบ้านติดเตียง และเทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จัดกิจกรรมที่ผู้สูงอายุในทุกช่วงวัย โดย

เฉพาะผู้ป่วยติดบ้านติดเตียงได้มีส่วนร่วมและทำกิจกรรมร่วมกับคนในสังคม เช่น กิจกรรมตักบาตร และร่วมกิจกรรมงานประเพณีต่าง ๆ

3. ด้านเชิงวิจัย ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดสวัสดิการและการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม สำหรับผู้ป่วยติดบ้านติดเตียงในเขตพื้นที่จังหวัดลพบุรี เพื่อให้ผู้สูงอายุมีพัฒนาการที่ดีขึ้นทั้งสุขภาพกาย จิต อารมณ์ และสังคม ควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารและพัฒนาศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่อื่นที่ประสบความสำเร็จในประเทศไทยกับศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เพื่อนำผลลัพธ์มาปรับปรุงระบบการบริหารและพัฒนาต่อไป

จากผลการศึกษาคั้งนี้ได้อาศัยความรู้ใหม่ในการวางแผนพัฒนาเพื่อทำโครงการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถนำเป็นตัวอย่างการพัฒนาท้องถิ่นแห่งอื่นได้

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2552). *การประเมินความสัมฤทธิ์ผลของโครงการพัฒนาชนบท : งานพัฒนาเศรษฐกิจชนบท*. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง
- กุหลาบ รัตนสังฆธรรม และคณะ. (2535). *การพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในวิธีดำเนินงานวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในระดับหมู่บ้าน*. กรุงเทพฯ : กรมสุขภาพจิต.
- โกวิท พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชน*. กรุงเทพฯ : เอกเปอเน็ต.
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 – 2559)*. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- เฉลิม บุรีภักดี. (2552). *สัมมนาการวิจัยยุทธศาสตร์การพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ*. เพชรบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ดุจดดี คงสุวรรณและวรรณะ รัตนพงษ์. (2554). *ประชากรและสังคมโลก*. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย. (ระบ บ อ น ไ ล น์) จาก แหล่ง ข้อมูล http://www.baanjomyut.com/global_community/02_2.html (1 ตุลาคม 2560)

- เทศบาลตำบลเขาพระงาม. (2559). *เอกสารประกอบการให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ รางวัล UNPSA*. ลพบุรี : ผู้แต่ง.
ปวย อึ้งภากรณ์. (2530). *ปฏิทินแห่งความหลังจากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอนในศาสนธรรมกับกาลเวลา*.
กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกมลคีมทอง. หน้า 135-138.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2553). *คุณภาพชีวิตตามนัยแห่งพุทธธรรม. ในสังคมวิทยาละมนุษยวิทยา*.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 1-6.
- พิชิต พัทธ์เทวสมบัติ และคณะ. (2553). *ความสุขของคนไทยในเขตชนบท*. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์.
- วรเดช จันทศร. (2532). *การบริหารเพื่อการพัฒนากระทรวงสาธารณสุข*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสถาบันเพื่อการ
พัฒนาประเทศไทย.
- สุพรรณณี ไชยอำพร และสนิท สมัครงการ. (2535). *การวิเคราะห์ทางสังคมเพื่อการพัฒนา*. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). *ชุมชนเรียนรู้อยู่เย็นเป็นสุข*. กรุงเทพฯ : พลังปัญญา.
- Blumel, C.M. (2001). *Foreign Aid. Donor Coordination (Kenya)*. Ph.D. Dissertation University
of Maryland.
- ESCAP. (1990). *Guideline On Methodological Approaches to The Conduct of a Regional
Survey of The Quality of Life as an Aspects of Human Resources Development*. New
York : ESCAP.
- Hfocus *เจาะลึกระบบสุขภาพ*. (ระบบออนไลน์) แหล่งข้อมูล <https://hfocus.org/content/2015/04/9734>
(31 ตุลาคม 2561).
- Orley and Kuyken, W. (1995). *Quality of life assessment : International perspectives*. New
York : Springer-verleg.